

Микитчик О.В., професор кафедри
кримінального права НАВС, к.ю.н.,
доцент

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Аналіз кримінально-правової літератури засвідчує, що в даному питанні проблемним для науковців є підхід до визначення загально-юридичних і галузевих принципів кримінального права і їх взаємозв'язок. Позитивним зрушенням останнім часом у цьому плані є сам процес означення правознавцями таких принципів, про які раніше у вітчизняній кримінально-правовій науці не йшлося. Але при цьому одні автори до галузевих принципів відносять загально-юридичні, а інші – галузеві відносять до загально-юридичних. А інколи відносять до загальних принципів кримінального права і політико-ідеологічний принцип. Деякі автори принципи патріотизму та інтернаціоналізму вважають загальними принципами кримінального права [1, с. 8-12].

У вітчизняній науці кримінального права постійно відпрацьовуються підходи до формування принципів кримінального права, що свідчить про перспективи його розвитку. Певним чином це вже відображено в більш послідовній логічній структурі і методологічній виваженості побудови Кримінального кодексу 2001 року. Стосовно цього, пішли далі автори проекту Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України” від 16.04.2014 року № 4712, де в Загальній частині пропонується закріпити такі загально-юридичні принципи як “принцип законності і принцип юридичної визначеності” (ст. 2-1), “принцип рівності громадян перед законом” (ст. 2-2), “принцип вини” (ст. 2-3), “принцип справедливості” (ст. 2-4), “принцип індивідуалізації покарання” (ст. 2-5), “принцип особистого характеру кримінальної відповідальності” (ст. 2-6), “принцип

гуманізму” (ст. 2-7), “принцип невідворотності кримінальної відповідальності” (ст. 2-8) [2].

Позитивним прикладом може бути і Кримінальний кодекс Російської Федерації, де в Розділі I “Уголовный закон” постатейно вписані принципи “Уголовного кодекса”, такі як “принцип законності” (ст. 4 КК РФ), “принцип вини” (ст. 5 КК РФ), “принцип справедливості” (ст. 6 КК РФ), “принцип гуманізму” (ст. 7 КК РФ) [3, с. 5].

Але й тут виникають питання: це принципи лише кримінального права, чи вони є загально-юридичними принципами? Очевидно, що за такими принципами будуються й інші кодекси, а тому, можливо в майбутньому будуть чіткіше вписані в Кримінальних кодексах загально-юридичні і галузеві принципи.

Отже, можна зробити висновок, що як західна так і вітчизняна кримінально-правова наука ґрунтується на загальних принципах, розроблених ще філософами та юристами Нового часу, і вони своєрідно проявляються в кримінальному законодавстві і по цей день. Найбільш поширеними кримінально-правовими принципами є такі: “*nullum crimen sine lege*” – “нема злочину без вказівки на те в законі”; “*nullum crimen sine culpa*” – “нема злочину без вини”; “*nullum crimen sine poena*” – “нема злочину без покарання”; “*cogitationis poenam nemo partitur*” – “думки не караються”; “*ne bis in idem*” – “не можна карати двічі за одне й те ж”; “*praesumptio de innocentia*” – “презумпція невинуватості”.

Список використаних джерел

1. Михайленко П.П. Уголовное право Украины. – К. : Ред.-изд. отдел МВД Украины, 1995. – 251 с.
2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=564
3. Уголовный Кодекс Российской Федерации. – М. : Эксмо, 2011. – 160 с.